

(<https://www.enna.hr/>)

(<https://novac.jutarnji.hr/>)

(<https://www.ina.hr/>)

Geografska hipoteza

Svjetski poznati ekonomist: Jesu li planine krive za siromaštvo balkanskih zemalja?

AUTOR:

Lea Balenović

OBJAVLJENO:

14.5.2018. u 16:05

Zagreb, Atena, Beograd

Balkan je prema razvijenosti i prihodima oduvijek uljez među ostalim zemljama Europe. Primjerice, srednja vrijednost BDP-a *per capita* u Zapadnoj Europi iznosi oko 40 tisuća dolara, a ona u balkanskim zemljama (isključujući Grčku) između 10 i 20 tisuća, dok bi razlika u usporedbi najbogatije i najsiromašnije zemlje bila daleko veća. No, to su sve već poznate činjenice koje je većina nas prihvatila kao takve.

Vezane vijesti

Tri države generirale više od polovice BDP-a Europske unije, udio Hrvatske je 0,3 posto
[\(https://novac.jutarnji.hr/aktualno/tri-drzave-generirale-vise-od-polovice-bdp-a-europske-unije-udio-hrvatske-je-03-posto/7347711/\)](https://novac.jutarnji.hr/aktualno/tri-drzave-generirale-vise-od-polovice-bdp-a-europske-unije-udio-hrvatske-je-03-posto/7347711/)

EBRD: BDP Hrvatske ove godine rast će po stopi od 2,7 posto, ali brzo slijedi usporavanje
[\(https://novac.jutarnji.hr/aktualno/ebd-bdp-hrvatske-ove-godine-rast-ce-po-stopi-od-27-posto-ali-brzo-slijedi-usporavanje/7336908/\)](https://novac.jutarnji.hr/aktualno/ebd-bdp-hrvatske-ove-godine-rast-ce-po-stopi-od-27-posto-ali-brzo-slijedi-usporavanje/7336908/)

S druge strane, neki su pokušali naći razloge za navedeno, a jedan od najuglednijih svjetskih ekonomista **Branko Milanović**, koji je nedavno dao intervju za **Jutarnji list** (<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/branko-milanovic-jedan-od-najuglednijih-svjetskih-ekonomista-zadnji-put-kad-su-pokusali-zaustaviti-globalizaciju-izbio-je-svjetski-rat/7348479/>), je na blogu **globalinequality** (<http://glineq.blogspot.hr/2018/05/why-wereare-balkans-underdeveloped.html>) predložio hipotezu koja za nerazvijenost zemalja Balkana “krivi” geografiju.

Naime, iako se Milanović slaže sa standardnim povijesnim objašnjenjima prema kojima su kolonijalne vlasti (poglavito Turci) i komunizam glavni krivci sporog razvoja i balkanskog siromaštva, on se fokusira na još daljnju prošlost Balkana. Točnije, pita se zašto se Balkan nije više razvio u razdoblju Rimskog Carstva, budući da se radi o području između najrazvijenijih i najnaprednijih dijelova tadašnjeg svijeta, Grčke i Rima.

Slaba urbanizacija

Prvo, u to je vrijeme urbanizacija Balkana bila izuzetno slaba. Najveći balkanski grad bio je Iader (danas Zadar) s 30 tisuća stanovnika, dok su grčki i rimski gradovi imali po 80 tisuća i više građana. Osim toga, iako se Balkan nalazio između dva najbogatija dijela euro-mediteranskog svijeta, imao je daleko najmanje prihode. Ako se ondašnje valute preračunaju u današnje, Balkanci su zarađivali 400 dolara, Grci više od 500, a Rimljani oko 700 dolara.

Odgovor na pitanje zašto je to tako bilo, Milanović vidi u geografiji. Naime, područje Dalmacije i Mezije, povijesne pokrajine i rimske provincije koja se nalazila na teritoriju današnje Srbije, Bugarske i Rumunjske duž južne obale Dunava, izgledala je poput kose trake mediteranske obale uz Jadran, a nakon obale su odmah uslijedile visoke i teško prohodne planine. Zbog toga je područje Balkana, kako piše Milanović, bilo izolirano te je nastao problem komunikacije s ostatkom svijeta. Osim toga, iako se radilo o veoma prometnom području, putovanja od Rima do Grčke uvijek su se odvijala pomorskom rutom budući da je bila kraća.

Tako je komunikacija s najnaprednijim i najrazvijenijim svijetom bila ograničena na obalna područja Jadrana i nikad se nije širila na područje iza obale. Nadalje, nepraktičnost kopnene rute između Rima i Grčke učinila je područje iza obale još nerazvijenijim i manje urbaniziranim nego što bi bilo očekivano da bude.

Najgori dio iza planina

Ipak, najgori dio se nalazio iza planina. Točnije, kako se osoba kretala prema istoku i bliže Dunavu, tako je to područje postajalo sve ravnijim i stoga idealnim za sve vrste invazija, što se i dogodilo. Većina osoba koja se kretala i putovala tom rutom bila je napadnuta.

Iz tog je razloga Rim, kako se širio prema istoku, morao graditi slavne granične utvrde uz Dunav zbog čega je regija ipak postajala sve važnijom, no u vojnom i strateškom smislu. Tako balkanski gradovi, ne samo da se nisu urbanizirali, već su postali vojnim kampovima. I opet je Balkan izgubio priliku za razvoj i napredak, a sve zbog svoje geografije.

Zbog svega navedenog, Branko Milanović se pita, “da su planine oko 400 km istočnije bi li cijela povijest ovog dijela Europe, a možda i cijele Europe, bila drukčija?”

TAGOVI

[RAZVIJENOST \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/RAZVIJENOST\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/razvijenost)

[BDP \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/BDP\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/bdp)

[DALMACIJA \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/DALMACIJA\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/dalmacija)

[BEOGRAD \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/BEOGRAD\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/begrad)

[GRČKA \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/GR%C4%8DKA\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/gr%C4%8DKA)

[HRVATSKA \(HTTPS://NOVAC.JUTARNJI.HR/TAG-NOVAC/HRVATSKA\)](https://novac.jutarnji.hr/tag-novac/hrvatska)